

Mestna občina Celje
Komisija Mladi za Celje

PRAZNIKI IN PRAZNOVANJE V
KRŠČANSTVU
Raziskovalna naloga

Avtorja:
Mia Zala Smrečnik
Matjaž Korenak

Mentorica:
Valerija Zorko, prof.

Celje, marec 2017

PRAZNIKI IN PRAZNOVANJE V KRŠČANSTVU

RAZISKOVALNA NALOGA

Avtorja:

Mia Zala Smrečnik, 2. b

Matjaž Korenak, 1. c

Mentorica:

Valerija Zorko, prof.

Mestna občina Celje, Mladi za Celje
Celje, 2017

Zahvala

Iskreno se zahvaljujeva gospe Valeriji Zorko, prof., za strokovno vodenje pri pisanju raziskovalne naloge.

Povzetek

V raziskovalni nalogi sva predstavila krščanske praznike. Za začetek sva klasificirala, kaj prazniki sploh so. Poznamo veliko krščanskih praznikov, vendar večine ne praznujemo. Opisala sva, katere krščanske praznike poznamo in katere izmed njih večina praznuje. Pojasnila sva, zakaj se prazniki praznujejo in kako se praznujejo. Raziskovala sva načine in vzroke praznovanja v preteklosti in v sedanjosti ter iskala vzroke spreminjanja tovrstnih praks. Zanimalo naju je tudi obdarovanje in različne prakse praznovanja božiča po svetu

Zanimal naju je vpliv komercializacije na praznovanje posameznih praznikov. Z analizo rezultatov ankete sva ovrednotila postavljene hipoteze, s katerimi sva želela preveriti, kako praznujejo krščanske praznike dijaki naše šole.

Ključne besede: prazniki, krščanstvo, običaji, božič, komercializacija

KAZALO

1	UVOD	8
1.1	Namen in cilji seminarske naloge	8
1.2	Hipoteze	8
1.3	Uporabljena metodologija	8
1.4	Omejitve raziskave	9
2	TEORETIČNI DEL	10
2.1	Prazniki	10
2.2	Zgodovina praznikov	10
2.3	Izvori in vzroki praznovanj	11
2.4	Načini praznovanja danes in nekoč	11
2.5	Krščanski prazniki na Slovenskem	12
2.5.1	Sveti trije kralji	12
2.5.2	Svečnica	12
2.5.3	Praznik gospodovega oznanjenja	13
2.5.4	Cvetna nedelja	13
2.5.5	Veliki četrtek	13
2.5.6	Veliki petek	13
2.5.7	Velika sobota	14
2.5.8	Velika noč in velikonočni ponedeljek	14
2.5.9	Gospodov vnebohod	14
2.5.10	Binkošti	14
2.5.11	Marijino vnebovzetje	15
2.5.12	Mali šmaren	15
2.5.13	Vsi sveti	15
2.5.14	Marijino brezmadežno spočetje	15
2.5.15	Božič	15
2.5.16	God sv. Štefana	16
2.6	Kako praznujemo krščanske praznike	16
2.7	Načini praznovanja božiča doma in po svetu	16
2.5.3	Slovenija	17
2.5.4	Danska	17
2.5.5	Španija	17

2.7.4	Grčija.....	17
2.7.5	Mehika.....	18
2.7.6	Avstralija.....	18
2.8	Komercializacija krščanskih praznikov.....	18
2.9	Obdarovanje in božič.....	20
3	EMPIRIČNI DEL.....	22
3.1	Anketirani	22
3.2	Pripadnost veroizpovedi.....	24
3.3	Praznovanje krščanskih praznikov.....	25
3.4	Zakaj praznujem krščanske praznike	31
3.5	Komercializacija praznikov	35
3.6	Pomembnost praznikov.....	40
4	RAZPRAVA OZ. VREDNOTENJE HIPOTEZ.....	44
5	ZAKLJUČEK.....	46
6	LITERATURA IN VIRI	48
7	PRILOGA.....	49

SLIKE

Slika 1:	Anketirani po spolu	22
Slika 2:	Anketirani glede na letnik srednje šole	23
Slika 3:	Pripadnost veroizpovedi.....	24
Slika 4:	Obeleževanje praznikov	26
Slika 5:	Krščanski prazniki, ki jih praznujejo anketirani.....	28
Slika 6:	S kom praznujejo anketiranci.....	29
Slika 7:	Praznovanje v okviru verske skupnosti.....	31
Slika 8:	Zakaj praznujejo praznike	32
Slika 9:	Mnenje anketiranih o komercializaciji praznikov	35
Slika 10:	Pomembnost praznikov	41

PREGLEDNICE

Preglednica 3.1: Anketirani po spolu	22
Preglednica 3.2: Anketirani glede na letnik srednje šole.....	23
Preglednica 3.3: Pripadnost veroizpovedi	24
Preglednica 3.4: Drugo (pripadnost veroizpovedi).....	25
Preglednica 3.5: Obeleževanje praznikov	26
Preglednica 3.6: Krščanski prazniki, ki jih anketirani praznujejo	27
Preglednica 3.7: Drugi krščanski prazniki, ki jih praznujejo anketiranci.....	28
Preglednica 3.8: S kom praznujejo anketiranci	29
Preglednica 3.9: S kom praznujem - drugo	30
Preglednica 3.10: Praznovanje v okviru verske skupnosti	30
Preglednica 3.11: Zakaj praznujejo praznike	31
Preglednica 3.12: Zakaj praznujem praznike – drugo	32
Preglednica 3.13: Najlepši praznik na Slovenskem.....	33
Preglednica 3.14: Mnenje anketiranih o komercializaciji praznikov	35
Preglednica 3.15: Pojasnilo anketirancev o tem, da prazniki niso skomercializirani.....	36
Preglednica 3.16: Pojasnilo anketirancev o tem, da so prazniki skomercializirani.....	38
Preglednica 3.17: Pomembnost obeleževanja praznikov	40

KRAJŠAVE

GCC – Gimnazija Celje-Center

1 UVOD

Sva dijaka Gimnazije Celje-Center in izdelala sva raziskovalno nalogo z naslovom *Prazniki in praznovanje v krščanstvu*.

1.1 Namen in cilji seminarske naloge

Za temo sva se odločila, ker meniva, da dijaki GCC praznujejo krščanske praznike ne glede na svojo veroizpoved ali ateistično prepričanje. Meniva, da dijaki praznujejo praznike, ne da bi se zavedali njihovega pomena oz. izvora.

Namen in cilji naloge:

- opredeliti praznike
- predstaviti vidike praznovanj pri nas in po svetu
- predstaviti praznovanje z vidika komercializacije
- ovrednotiti praznovanje krščanskih praznikov med anketiranimi dijaki.

1.2 Hipoteze

Za potrebe raziskovalne naloge sva si zastavila naslednje hipoteze:

1. Dijaki GCC praznujejo vsaj dva krščanska praznika.
2. Dijaki GCC večinoma praznujejo krščanske praznike v krogu svoje družine.
3. Dijakom se praznovanje krščanskih praznikov zdi pomembno.
4. Tudi dijaki, ki niso vzgojeni v krščanski veri, praznujejo vsaj dva krščanska praznika.

1.3 Uporabljen metodologija

Pri nastajanju raziskovalne naloge sva uporabila različne raziskovalne metode.

Pri teoretičnem delu sva podatke iskala na različnih spletnih povezavah, knjigah, revijah in brošurah.

V empiričnem delu raziskovalne naloge sva uporabila anketo, s katero sva pridobila odgovore dijakov Gimnazije Celje-Center. Anketa je bila anonimna, saj sva želela pridobiti realne podatke.

Anketa je vsebovala 4 različne tipe vprašanj:

- vprašanja zaprtega tipa, kjer so imeli anketiranci že vnaprej postavljene odgovore na vprašanja, anketiranci so se odločili za enega ali več ustreznih odgovorov,
- vprašanja odprtega tipa, kjer so imeli anketiranci možnost, da sami oblikujejo odgovor,
- kombinirana vprašanja (kombinacija zgoraj navedenih možnosti).¹

1.4 Omejitve raziskave

Omejitev raziskave je odzivnost anketirancev. Dijaki velikokrat izpolnjujejo različne ankete in so jih naveličani. Ne glede na to ocenjujeva, da je anketo izpolnilo tolikšno število dijakov, da rezultati odražajo realno stanje.

¹ <http://www.statistik.si/nasveti/vprasanik-tipi-vprasanj>

2 TEORETIČNI DEL

S pomočjo različnih knjižnih in spletnih virov sva preučila praznike, še posebej krščanske, njihovo zgodovino, izvor praznovanj in načine praznovanja nekoč ter danes.

2.1 Prazniki

Prazniki so običajno dela prosti dnevi. Države imajo različne praznične dneve, praznike pa lahko praznujejo tudi občine in posamezne cerkvene skupnosti ali pa gre za neformalne praznike kot na primer Valentinovo. Ti prazniki niso dneva prosti dnevi. Prazniki pa so lahko tudi osebni: rojstni dan, god, obletnice ...²

Vsi praznujemo, se veselimo praznikov, vendar o njih malo vemo. Prazniki že tisočletja napolnjujejo človekovo življenje in hkrati ga tudi razbremenjujejo; s tem življenje osmišljajo in hkrati lajšajo ter harmonizirajo. Še danes poznamo ljudi, ki hote ali nehote, do praznika gojijo poseben odnos. Nekdaj je vsako praznovanje vsebovalo še dosti več; lahko bi govorili vsaj o mitski, simbolni in duhovni nadgradnji praznovanja.

Vsak človek praznuje praznike s posebnim razlogom. Dandanes večinoma praznike praznujemo zaradi veseljačenja, bega od skrbi in golih užitkov. V preteklosti pa so se prazniki praznovali z globljim pomenom, npr. prekinitev dela v določenih dneh v mesecih, zaradi skrbi na dobro letino itd. (Ovsec, 1992: 9).

2.2 Zgodovina praznikov

V daljni preteklosti človek ali skupine ljudi niso nikdar storili kakšnega pomembnega koraka ali stvari po naključju, ampak vedno v skladu z določenimi normami in s pravili. Ta pravila so izhajala pretežno iz predstav, da je človek duhovno bitje, neločljivo povezan z naravo, vesoljem in bogom oz. bogovi. Ker so se ljudje zavedali svoje šibkosti, majhnosti in omejenosti in ker so menili, da se s pomočjo njih razodeva božanska sila, ki jih oživlja in brez katere ne bi mogli storiti ničesar, so to silo častili. Častili so jo v vseh mogočih oblikah. Biti uglašen z naravo je torej pomenilo biti uglašen s seboj, zato je bilo pomembno spremljati naravne procese, kot so na primer letni časi in z njimi povezano življenje rastlin in živali. Za nekdanjega človeka je bilo vse živo povezano med sabo. Prav zaradi svoje majhnosti in

² <https://sl.wikipedia.org/wiki/Praznik>

minljivosti so se začeli poklanjati bogovom in jih častiti z določenimi obredi. Nastala so praznovanja.

Z zgodovino praznikov so povezani različni miti, kot na primer mit iz Zlate dobe človeštva. Drugi svetovni miti pa trdijo, da se je današnje človeštvo razvilo iz lemurijske rase. Ker pa se je moralo začeti razvijati znova, naj bi od prejšnjega razcveta (znanja), ohranilo le nekaj drobcev, kar pa je povzročilo začetek praznikov (Ovsec, 1992: 11).

2.3 Izvori in vzroki praznovanj

V preteklosti so svečeniki vpeljali posebne obrede. Ti so bili sestavljeni iz obrednega žrtvovanja, molitev, pesmi in plesov. Najpomembnejše je bilo žrtvovanje, ki je pomenilo zvezo med človekom in duhom. Ker naj bi bilo dajanje božanska lastnost, je pomenilo, da mora tudi človek dajati oz. žrtvovati, da bi čim bolj postajal podoben bogu, oziroma da bi prišel z njim v stik.

Kdor ničesar ne žrtvuje, tudi ničesar ne dobi. Tako so menili z naravo povezani arhaični ljudje. Ko pa so menili, da so bogovi že dobili svoje, so začeli jesti in piti tudi sami. Seveda pa je to veljalo le za razvite civilizacije s svečeniki, pa še tam te prastare ritualne resnice niso vsi enako dojemali. Zaradi tega je imelo žrtvovanje mnogo pomenov. Dolga tisočletja so rituali pomenili tudi veseljačenje.

V praznovanju je bila nekoč združena skupinska molitev, meditacija ter posebna simbolika, ki se je nanašala na iskanje človekovega praznora, smisla življenja, smrti in podobnega. Praznik je torej bil magičen dan, praznovanje pa vzpostavljanje transcendentnega. Sicer pa naš pregovor pravi: »Če praznike zapustiš, prazniki zapustijo tebe« (Ovsec, 1992: 12).

2.4 Načini praznovanja danes in nekoč

Večina tradicionalnih praznikov ima izvor v religiji. Pri tem je šlo za čaščenje bogov in boginj ali naravnih pojavov. Zgodnja verovanja so neizogibno povezana z naravo v vseh njenih pojavnih oblikah in manifestacijah, ki so kljubovale in uhajale človeškemu nadzoru.

Kasneje so naravne manifestacije začela predstavljati božanstva, vendar je bilo njihovo vedenje lahko zelo nepredvidljivo in zavajajoče. Božanstva naj bi imela polno napak, tako kot sile, ki so jih predstavljala in poosebljala; zato so zahtevala posebne obrede, ki so bili, na eni

strani sestavljeni iz sprave in pomiritve, na drugi strani pa iz odpora, nenaklonjenosti in težnje, da bi se tem silam oz. božanstvom izognili ali pa jih pregnali oz. odpravili.

Pogosto so božanstva bila z doma ali pa so pozabila skrbeti za procese v naravi ali pa so bila slabo razpoloženi, zato se jim je bilo treba približati in jih opomniti na njihove dolžnosti, jih prositi za pomoč oziroma jih opozoriti na človeške potrebe. V ta namen so ljudje pripravili različne obrede. Prazniki so bili priložnost za izpolnjevanje bistva teh obredov, ki bi jih lahko imenovali tudi postrežba bogov. Prazniki so bili obdobja kontakta povezave z višjimi silami in naravo (Ovsec, 1992: 12).

2.5 Krščanski prazniki na Slovenskem

Ob praznikih se spominjamo pomembnih dogodkov v zgodovini Cerkve. Ločimo zapovedane praznike, nezapovedane praznike, godove in spomine svetnikov. V nadaljevanju predstavljamo največje krščanske praznike, ki jih praznujemo na Slovenskem. Na kratko so opisane tudi značilnosti praznovanja posameznega praznika.³

2.5.1 Sveti trije kralji

Gospodovo razglašenje, sveti trije kralji, 6. januarja. Na ta dan se spominjamo obiska modrih z Vzhoda, ki so se prišli poklonit novorojenemu Jezusu. Po izročilu so mu darovali zlato, miro in kadilo. Med 25. decembrom in 6. januarjem je v navadi koledovanje, kar pomeni, da koledniki hodijo od hiše do hiše in s petjem ali z igranjem voščijo srečo in nabirajo darove za dobrodelne namene.

2.5.2 Svečnica

Gospodovo darovanje, svečnica, 2. februarja. Na ta dan se spominjamo Jezusovega darovanja v templju. Pri bogoslužju blagoslovimo sveče. Praznik obhajamo štirideset dni po božiču.

³ Predstavitev vseh krščanskih praznikov je povzeta po spletnem viru: <http://zupnija-dvorjane.si/index.php/duhovno/21-prazniki-v-katoliski-cerkvi.html>.

2.5.3 Praznik gospodovega oznanjenja

Na praznik Jezusovega oznanjenja, ki ga obhajamo 25. marca, se spominjamo obiska nadangela Gabrijela pri Devici Mariji v Nazaretu. Nadangel ji je sporočil, da bo spočela od Svetega Duha in da se bo dete imenovalo Božji sin.

2.5.4 Cvetna nedelja

Cvetna nedelja se obhaja na nedeljo pred veliko nočjo. Tedaj se verniki spominjajo Jezusovega slovesnega vhoda v Jeruzalem, pri bogoslužju se bere pasijon (pripoved o Jezusovem trpljenju) iz evangelija. Pri bogoslužju se blagoslovijo različne vrste zelenja (oljčne vejice in butare).

2.5.5 Veliki četrtek

Veliki četrtek praznujemo na četrtek pred veliko nočjo. Na ta dan se spominjamo postavitve dveh zakramentov. Jezus je na veliki četrtek zaupal apostolom posebno poslanstvo, ki ga v Cerkvi nadaljujejo posvečeni diakoni, duhovniki in škofje. Poslanstvo se podeljuje z zakramenti sv. reda oziroma mašniškega posvečenja. Na veliki četrtek se verniki spominjajo tudi Jezusove zadnje večerje z učenci, pri kateri jim je v spomin in trajno obhajanje zapustil zakrament sv. evharistije, ki se obhaja pri vsaki sveti maši.

2.5.6 Veliki petek

Veliki petek se obhaja na petek pred veliko nočjo. Na ta dan se verniki spominjajo Jezusovega trpljenja in smrti za križu na Kalvariji, zato je tudi ta dan strogi post. To je edini dan v letu, ko ni daritve sv. maše. Pri bogoslužju se prebira pasijon iz Janezovega evangelija.

2.5.7 Velika sobota

Veliko soboto obhajajo verniki na soboto pred veliko nočjo. Na ta dan blagoslavljaajo velikonočni ogenj, vodo in jedila ter častijo Jezusa v Božjem grobu. Jedila, ki jih prinašajo k blagoslovu (žegnu), imajo posebno simboliko in nas spominjajo na Gospodovo trpljenje. Na predvečer velike noči se obhaja velikonočna vigilijska s slavljenjem luči, prebirajo pa se tudi številna berila iz stare in nove zaveze.

2.5.8 Velika noč in velikonočni ponedeljek

Velika noč je največji krščanski praznik, vsako leto se ga praznuje na nedeljo po prvi pomladanski polni luni. Na ta dan se verniki spominjajo Jezusovega vstajenja od smrti, s katerim nas je odrešil. Kjer je le možno, je pred vstajenjsko sv. mašo procesija z Najsvetejšim. Veliko noč slovesno obeležujejo z osmino, sicer pa velikonočni čas traja do binkošti, ki se praznujejo petdeset dni po veliki noči, vmes se pa zvrsti sedem velikonočnih nedelj. V navadi je pisanje in izražanje voščil z željo, da bi se praznika odrešenja resnično veselili.

Velikonočni ponedeljek je ponedeljek po veliki noči.

2.5.9 Gospodov vnebohod

Praznik obhajamo štirideset dni po veliki noči, na ta dan pa se spominjamo Jezusovega odhoda k Očetu. Jezus se je po vstajenju po izročilu še štirideset dni prikazoval učencem in izbranim pričam vse do vnebohoda.

2.5.10 Binkošti

Binkošti se obhajajo petdeset dni po veliki noči, na ta dan se verniki spominjajo prihoda Svetega duha in ustanovitve Cerkve. Z binkošti se zaključi velikonočni čas. Po binkošti se nadaljuje navadno cerkveno leto, ki traja do konca cerkvenega leta oziroma do začetka adventnega časa. Liturgična barva med navadnim letom je zelena.

2.5.11 Marijino vnebovzetje

Na veliki šmaren, na Marijino vnebovzetje, ki se obeležuje 15. avgusta, se verniki spominjajo posebne milosti, ki jo je bila deležna Jezusova mati Marija. Po smrti je bila z dušo in s telesom vzeta v nebo.

2.5.12 Mali šmaren

Osmega septembra se spominjamo Marijinega rojstva.

2.5.13 Vsi sveti

Praznik vseh svetih obeležujemo 1. novembra. V bogoslužnem koledarju se poleg velikih praznikov odrešenja in praznikov device Marije vsak dan v letu verniki spominjajo enega ali več svetnikov, ki so s svojim življenjem tako živo pričevali za Boga, da jih je Cerkev kanonizirala in razglasila za svetnike, kar pomeni, da jih vernikom postavlja za zgled krščanskega življenja. Na praznik vseh svetnikov se poleg vseh razglašanih svetnikov posebej spominjamo vseh umrlih, ki so že dosegli popolno občestvo z Bogom, niso pa bili razglašeni za svetnike. V navadi je obisk grobov pokojnih in molitev zanje.

2.5.14 Marijino brezmadežno spočetje

Osmega decembra se verniki spominjajo posebne milosti, ki jo je bila deležna Marija, Jezusova mati – zaradi posebne milosti je bila obvarovana madeža izvirnega greha, s katerim smo zaradi Adamovega in Evinega greha po krščanskem izročilu zaznamovani vsi ljudje in se nam izbriše pri zakramentu sv. krsta, s katerim se vključimo v Cerkev.

2.5.15 Božič

Z adventnim časom se v katoliški Cerkvi začne cerkveno leto. Advent je hkrati tudi priprava na božič, ki se začne štiri nedelje pred 25. decembrom. S tem namenom verniki pripravijo adventni venec s štiri svečami, pri čemer vsako adventno nedeljo prižgejo dodatno svečo. Liturgična barva v adventnem času je vijolična. Božič, praznik Jezusovega rojstva v

Betlehemu, poteka 25. decembra. V navadi je postavljanje jaslic, ki ponazarjajo okolje, v katerem se je rodil Jezus. Razširjeno je pisanje in izražanje voščil z željo po blagoslovu in miru. Ker je novo koledarsko leto časovno blizu, se božičnim voščilom pridružujejo tudi dobre želje za novo leto.

2.5.16 God sv. Štefana

God sv. Štefana, prvega mučenca, se obeležuje 26. decembra. V vseh obdobjih zgodovine je bilo pogosto tudi preganjanje kristjanov. S preganjanji je povezano posebno pričevanje nekaterih oseb, ki so zaradi vere prestali različna mučenja in darovali svoje življenje. Cerkev osebe, ki so bile umorjene zaradi svoje vere, razglasi za mučence. Ob spominskih dnevih mučencev je liturgična barva rdeča.

2.6 Kako praznujemo krščanske praznike

Obrede lahko posplošeno delimo v dve skupini. V prvo skupino sodijo tisti, ki predstavljajo pripravo na praznovanje, t. i. praznjenje (npr. postenje, očiščevanje, zmernost, strogost v vedenju, abstinenca, objokovanje, žalovanje, tarnanje, lamentacije). V drugo skupino spadajo tisti, ki predstavljajo polnjenje (npr. pojedine, darovanje, žrtvovanje, veselje). Praznovanje praznikov je odvisno od posameznega praznika.

2.7 Načini praznovanja božiča doma in po svetu

Načini praznovanja se med posamezniki znotraj neke države oz. kulturne skupnosti razlikujejo, a jih vseeno povezuje neka »rdeča nit«. V nadaljevanju bova predstavila, kako ljudje praznujejo božič v Sloveniji, na Danskem, v Španiji, Grčiji, Mehiki in Avstraliji.⁴

⁴ Vidiki praznovanj so povzeti po: <http://citymagazine.si/clanek/kako-bozic-praznujejo-drugod-po-svetu/>

2.5.3 Slovenija

V Sloveniji tradicionalno okrasimo božično drevo in podenj postavimo jaslice. Ob božični večerji se zbere vsa družina in pred obedom verniki pogosto molijo. Po večerji se peš odpravijo k polnočnici. Po polnočnici otroci navdušeno želijo domov, saj pričakujejo Božičkova darila.

2.5.4 Danska

Na Danskem božične praznike praznujejo zelo tradicionalno. V skoraj vsakem domu stoji božična smreka in danska zastava. Njihova tradicija pravi, da če Danec odide od hiše lačen, lahko s sabo odnese božično razpoloženje, zato je v vsaki hiši polno peciva in slastnih dobrot. Na svoja okna obesijo sveče, ki simbolizirajo zavetje popotnikom. Na božični večer se ob večerji zbere vsa družina, za večerjo pa si privoščijo slastne dobrote, med drugim tudi kašo s celim mandeljnom. Kdor mandelj dobi, ga na svojem krožniku čaka manjše presenečenje. Danci po večerji zaplešejo okrog drevesa, nato pa gredo v vse prostore v hiši, da božični duh raztrosijo po celi hiši.

2.5.5 Španija

Praznovanje božiča še ni povsem skomercializirano, saj je praznovanje osredotočeno na družinsko božično večerjo in mašo. Tradicionalno sodelujejo v božični loteriji, v kateri je dobiček največji v letu. Božička po večini ne poznajo, zato ga tudi ne praznujejo. 6. januarja pa jih obdarijo Sveti trije kralji. Večer pred praznikom Svetih treh kraljev pred vrata postavijo čevlje, kamor dobijo darila – poredni otroci dobijo kos premoga.

2.7.4 Grčija

Grčija je pretežno pravoslavna država, zato božič praznujejo dva tedna kasneje. Tradicionalno spečejo kolač, v katerem je zlatnik. Odrasli si kolač razdelijo in tisti, ki dobi kovanec, bo imel eno leto srečo. Dan pred božičem gredo otroci naokrog po ulicah z zvonci in bobni, da bi pregnali duhove, hodijo od hiše do hiše in pojejo grške božične pesmi in zato so včasih nagrajeni. Večje obdarovanje pa sledi šele po novem letu, 1. januarja, saj ne poznajo Božička,

ampak svetega Bazilija. Verniki se v procesijah odpravijo proti morju, kamor duhovniki vržejo križe, kar simbolizira krst.

2.7.5 Mehika

V Mehiki je pomembno kakšno barvo spodnjega perila nosiš – rumena predstavlja uspeh v poslu, rdeča uspeh v ljubezni. Če pred vrata postavijo kovčke, to pomeni, da bodo veliko potovali in nekateri v pozdrav staremu letu zažgejo lutko. Osrednje praznovanje je pravzaprav procesija, ki prikazuje Marijino in Jožefovo iskanje prenočišča. Po njej sledijo božične molitve in zabava, kjer otroci s palicami in kiji skušajo s stropa zbiti okrašene škatlice, v katerih se skrivajo darila in sladkarije.

2.7.6 Avstralija

Ker je v Avstraliji v času božiča poletje, ga praznujejo v kopalkah. Velik vpliv na praznovanje je imela Velika Britanija, ohranila se je namreč tradicija pečenega purana in pudinga, le da purana postrežejo ohlajenega, ponavadi na družinskem pikniku na vrtu, v parku ali na plaži, namesto purana pa jedo tudi morske sadeže in ostale dobrote. Vedno bolj v ospredje prihaja Božiček, ki mu otroci nastavijo nogavice. Za novo leto v Sydneyju pripravijo veličasten ognjemet, znan po vsem svetu, za zabave pa se večkrat našemijo.

2.8 Komercializacija krščanskih praznikov

Tradicionalni praznik, zlasti v ZDA, so izjemni po vseobsežni komercializaciji (najbolj božič, nato noč čarovnic). Ker so rituali, festivali in praznovanja pogosto dramatične simbolične uprizoritve kulture, katere produkt so, je neogibno, da so tudi del porabniške kulture. Jack Santino (2005: 43) komercializacijo opazuje na več na več ravneh: pogosto se začne z ugotovitvijo, da so tradicionalne šege in aktivnosti vnovčljive: komercializaciji je podvržen ves kontekst enega samega praznika (industrija poskrbi za vso tradicionalno praznično opravo); nekoliko drugačen proces je poskus prenosa značilnosti enega praznika na druge (npr. lučke so postale del tudi noči čarovnic); tretji pa je prevajane prazničnega leta v množične medije (literatura, glasba, film), pri čemer dinamika komercializacije temelji na ujemanju praznika in žanra. Najzanimivejše pa je, kako ljudje uporabljajo medije in komercialne produkte. Prilagajajo si šege in izročila in ustvarjajo nova, uporabljajo množične

produkte, da si osmišljajo svoje želje in življenje. Praznovanj ni brez osebnih stikov in prave socialne vezi se ustvarjajo in vzdržujejo le z medčloveškimi stiki in komunikacijo.

Komercializacija praznikov je najbolj v ospredju ravno v državi, kjer je nastala vsesplošna božična histerija, in sicer v ZDA. Prednovoletna praznična nakupovalna mrzlica (holiday shopping season) v razvitem svetu se odraža predvsem v darilih, ko se zanje zapravi milijarde dolarjev. Po zapravljenosti prednačijo Američani, ki od konca novembra do novega leta potrošijo neverjetnih 435,6 milijarde dolarjev (v letu 2005) (povzeto po Kralj, 20017: 28).

Tudi pri nas se v povezavi z božičem vse manj uporablja navezovanje na dejstvo, da gre za krščanski praznik. Pri tem pa se nama poraja vprašanje *zakaj*. Je mogoče razlog v tem, da želimo biti tako (politično) korektni in ne želimo žaliti čustev drugih veroizpovedi in narodov? V medijih se pogosto tako ne pojavlja več besedna zveza božični prazniki, temveč le še prazniki.

Decembrski prazniki so tudi izjemen poligon protikapitalističnih gibanj. "Brez igráč, brez daril," so najpogostejši slogani alternativnih akcij, ki pozivajo h končanju nakupovalne norosti božiča. Protikapitalistična gibanja ne pozivajo k bojkotu komercialne oblike božiča zato, da bi spet spoznali primarni pomen praznika, temveč zato, da bi se odcepili od potrošniške družbe in poskrbeli za boljši svet. Božič jim predstavlja vrhunec potrošniške norosti.

Toda tovrstne akcije za božične praznike brez nakupov nikoli ne naletijo na velik odmev. Bolj ali manj so omejene na krog aktivistov, ki tudi sicer promovirajo protipotrošniško držo. Tudi dan brez nakupov, ki ga je leta 1992 uvedel ameriški umetnik Ted Dave in naj bi prvi petek po zahvalnem dnevu, ko se v ZDA začne nakupovalna mrzlica, promoviral kot dan protipotrošništva, je ostal bolj ali manj medijska posebnost.

Tudi pri nas je bilo v preteklosti nekaj akcij. EcoGuerilla je lani organizirala izmenjavo daril, se pravi, da bi darila za bližnje dobili na alternativen način. Letos te akcije ni več zaslediti. Nekako so upor proti komercializaciji tudi darila z namenom, recimo Krilca, darila Unicefa in podobne akcije. A tudi v teh primerih se zdi, da nikakor ne morejo preseči okvirov omejenih skupin.

Lačni potrošništva smo samoumevno prevzeli vzorce praznovanja decembrskih praznikov, ki so nam jih vsilili trgovci. Ne recesija, ne nova družbena gibanja, ne papež večine državljanov ne morejo ustaviti pred napadom na trgovska središča in radostjo obilja.⁵

2.9 Obdarovanje in božič

V različnih kulturah so se skozi stoletja razvile številne tradicije obdarovanja in večina se jih dogaja ob koncu koledarskega leta. V Aziji proslavljajo v obdobju od sredine oktobra do sredine novembra, kot kristjani proslavljajo božič, do novejših praznikov.⁶

Zakaj na božič obdarujemo?

Že od nekdaj so ljudje intuitivno vedeli, da z obdarovanjem lahko osrečijo tistega, ki mu kaj podarijo, pa tudi sebe. Le spomnite se, kako ste se dobro počutili, ko ste opazovali drago osebo v tistem čarobnem trenutku odvijanja in odkrivanja darila, ki je bil prav tisto, kar si je želela ali potrebovala.

Navado medsebojnega obdarovanja so med zimskim časom v evropski civilizaciji zabeležili že v času Rimskega imperija. To je bil čas sproščanja, gostij, razveseljevanja in obdarovanja. Podarjali so si majhna darila, najpogosteje lutke za otroke in svečke za odrasle.

Združevanje krščanskega božiča in obdarovanja se je dogajalo postopoma. Tradicija božičnega darovanja, kot ga poznamo danes, se je začela v viktorijanski Angliji in se razvila na ameriških tleh, predvsem leta 1930, ko je tim marketinških strokovnjakov kokakole posodobil podobo Božička, tako da ga je oblekel v rdeče-bel kostum ter ga populariziral v medijih po vsem svetu. Ta simpatični dedek je najbolj priljubljen med otroki in tistimi, ki se počutijo mladi, ker s svojimi pomočniki prinaša obilico daril in osrečuje vse, ki so bili med letom pridni.

Po drugi svetovni vojni se poveča akumulacija razpoložljivega bogastva, zato smo postali pretirano usmerjeni na materialno obdarovanje in zanemarili njegove druge oblike. Že nekaj

⁵ povzeto po: <http://siol.net/novice/slovenija/histerija-decembrskih-praznikov-268778>

⁶ <https://www.sensa.si/osebna-rast/zakaj-je-obdarovanje-pomembnejse-kot-prejemanje/>

let smo priče globalne recesije, med katero smo se naučili nadzorovati svoje stroške, in to se med prazniki lahko kaže kot nezmožnost nakupa daril za vse, ki jih želimo osrečiti. Recesija nam je pomagala, da se spomnimo, da je možno obdarovati tudi z nematerialnim. Če imamo v mislih, da je obdarovanje določenega materialnega darila omejeno

Od splošnega boljšega počutja in boljše skrbi zase, pozitivnejšega in srečnejšega pogleda na življenje, zmanjšanega občutka nemoči, osamljenosti in depresije, do večje povezanosti z drugimi. In vse to zmanjšuje stres, nas pomirja in sprošča, kar močno vpliva na telesno zdravje.

3 EMPIRIČNI DEL

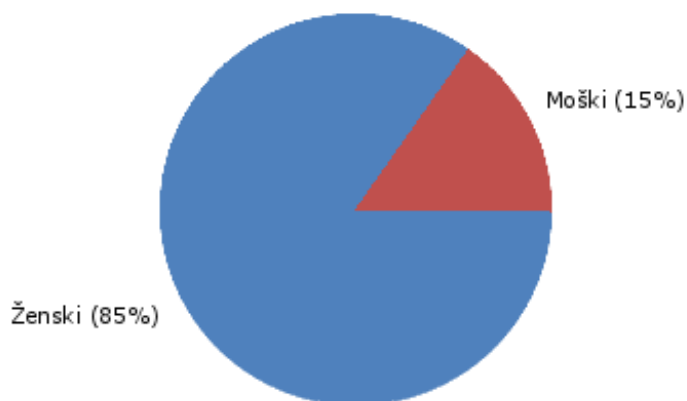
V empiričnem delu raziskovalne naloge sva analizirala podatke, pridobljene z anketiranjem. Ugotavljali smo pripadnost posamezni veroizpovedi, katere praznike anketirani praznujejo in načine praznovanj in vzroke za praznovanje. Zanimalo nas je mnenje anketiranih o komercializaciji krščanskih praznikov in njihov pomen v življenju anketiranih.

3.1 Anketirani

V nadaljevanju predstavljamo anketirane po spolu in letniku, ki ga obiskujejo na GCC.

Preglednica 3.1: Anketirani po spolu

SPOL	Frekvenca	Odstotek
Moški	37	15%
Ženski	203	84%
Skupaj	240	100%

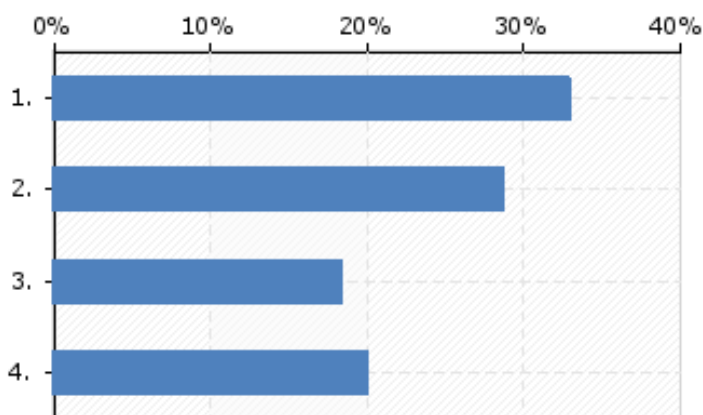
Slika 1: Anketirani po spolu

Anketo je izpolnilo 240 dijakov in dijakinj Gimnazije Celje-Center. Med njimi je bilo 203 žensk, kar predstavlja 84 % vseh anketiranih.

Anketo so izpolnjevali dijaki vseh letnikov GCC.

Preglednica 3.2: Anketirani glede na letnik srednje šole

Odgovori	Frekvenca	Odstotek
1.	79	33 %
2.	69	29 %
3.	44	18 %
4.	48	20 %
Skupaj	240	100 %

Slika 2: Anketirani glede na letnik srednje šole

Anketo so oddali dijaki vseh štirih letnikov GCC, med njimi je bilo največ dijakov in dijakinj prvega letnika, in sicer 79 oseb, kar predstavlja 33 % vseh anketiranih.

Anketo je oddalo 69 dijakov drugih letnikov, kar predstavlja 29 % vseh anketiranih.

Anketo je oddalo 48 dijakov četrtil letnikov oz. petina anketiranih.

Najmanj anket so rešili dijaki tretjih letnikov – 44, kar predstavlja 18 % vseh oddanih anket.

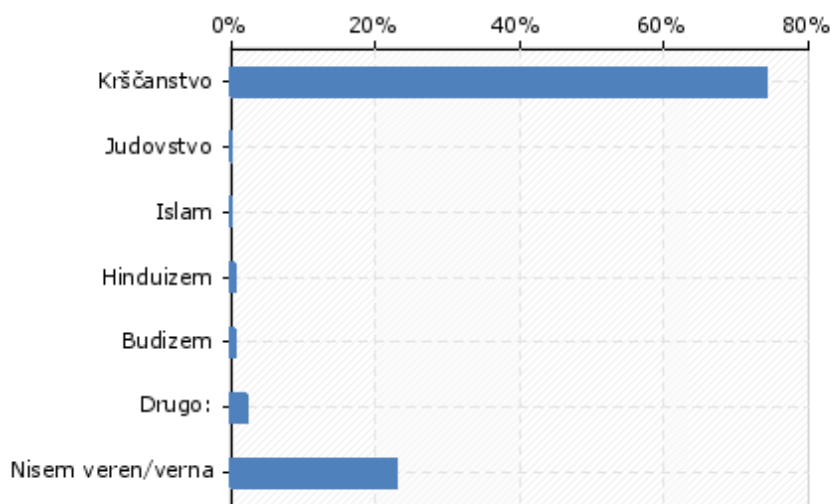
Če pogledamo starost anketiranih, lahko ugotovimo, da so anketirani stari med 16 in 19 let.

3.2 Pripadnost veroizpovedi

V tem podpoglavju predstavljava podatke o veroizpovedi anketiranih dijakov. Dijaki so se v anketi opredeljevali o veroizpovedi, ki ji pripadajo. V nadaljevanju prikazuje odgovore dijakov.

Preglednica 3.3: Pripadnost veroizpovedi

Odgovori	Frekvenca	Odstotek
Krščanstvo	178	74 %
Judovstvo	0	0 %
Islam	0	0 %
Hinduizem	1	0 %
Budizem	1	0 %
Drugo	5	2 %
Nisem veren/verna	55	23 %
Skupaj	240	100 %

Slika 3: Pripadnost veroizpovedi

Anketo je oddalo 178 oseb, ki so izjavili, da pripadajo krščanski veroizpovedi, kar predstavlja večino anketiranih – 74 %.

Ena oseba je zapisala, da pripada hindujski veroizpovedi, prav tako je ena oseba zapisala, da pripada budistični veroizpovedi.

Pet oseb je zapisalo, da pripadajo drugi veroizpovedi, kar predstavlja 5 % oseb, ki so oddale anketo.

55 oseb je izjavilo, da ne pripadajo nobeni veroizpovedi oz. niso verni, kar predstavlja 23 % vseh anketiranih.

Ugotavljamo, da skoraj $\frac{3}{4}$ anketiranih, ki so oddale anketo, pripada krščanski veroizpovedi. Sedem oseb oz. 3 % anketirancev je druge veroizpovedi.

Anketirani so podali še druge odgovore glede veroizpovedi. Prikazujeva jih v nadaljevanju.

Preglednica 3.4: Drugo (pripadnost veroizpovedi)

Odgovori	Frekvenca
Ne vem.	1
Pripadam krščanski veri, saj sem od nekdaj hodila v cerkev in imam opravljene vse tri svete zakramente, ampak ne priznavam te vere, saj ima zgrešena načela.	1
Ateist.	1
Jehovova priča.	1
Etnična religija.	1
Skupaj	5

Na vprašanje je odgovorilo pet oseb.

Dve sta zapisali veroizpoved, ki ji pripadata (jehovova priča in etnična religija).

Ena oseba je zapisala, da je ateist.

Ena oseba je zapisala, da ne ve, kateri veroizpovedi pripada.

Ena oseba pa je izjavila, da je bila vzgojena v krščanski veri, vendar je zaradi zgrešenih načel ne priznava več.

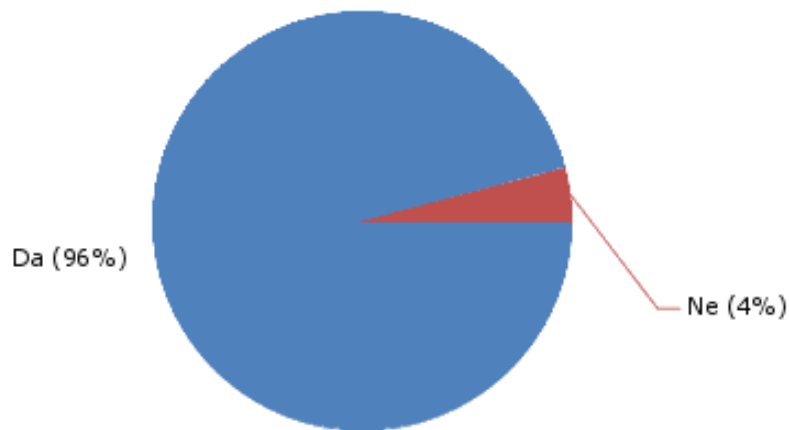
3.3 Praznovanje krščanskih praznikov

V tem podpoglavju sva analizirala podatke, vezane na praznovanje krščanskih praznikov. Zanimalo naju je, katere krščanske praznike anketirani praznujejo oz. obeležujejo. Posebej nas je zanimalo, s kom anketirani praznujejo.

Najprej so anketirani odgovarjali, ali praznujejo krščanske praznike. Odgovore prikazujeta preglednica in slika v nadaljevanju.

Preglednica 3.5: Obeleževanje praznikov

Ali praznujete oziroma obeležujete krščanske praznike na kakršenkoli način (barvanje pirhov, velikonočni zajtrk, božična večerja ...)?		
Odgovori	Frekvenca	Odstotek
1 (Da)	230	95 %
2 (Ne)	10	4 %
Skupaj	240	100 %

Slika 4: Obeleževanje praznikov

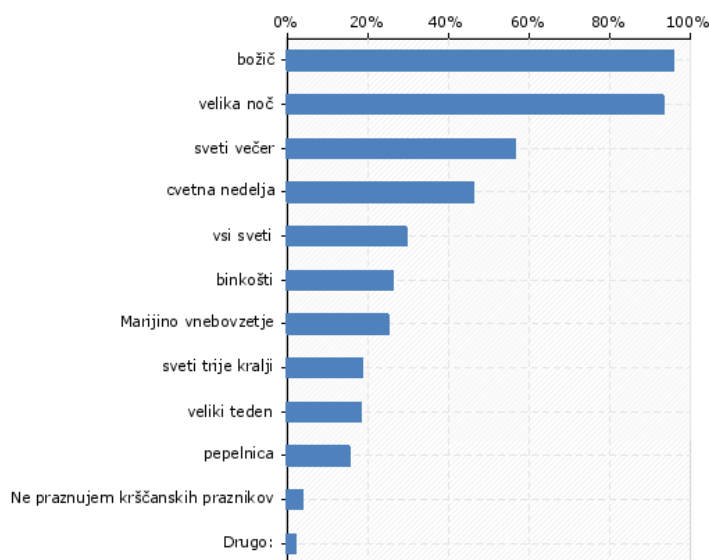
Od 240 oseb, ki so izpolnjevali anketo, je velika večina (kar 230 oseb) odgovorila, da praznuje krščanske praznike. To predstavlja 95 % anketiranih.

Le 10 oseb je izjavilo, da krščanskih praznikov ne praznuje, kar predstavlja 4 % anketiranih.

Sledita prikaza odgovorov anketiranih o krščanskih praznikih, ki jih praznujejo. Anketirani so lahko podali več odgovorov.

Preglednica 3.6: Krščanski prazniki, ki jih anketirani praznujejo

Kateri so ti prazniki?		
	Frekvence	Veljavni
sveti trije kralji	45	240
pepelnica	37	240
cvetna nedelja	111	240
velika noč	224	240
veliki teden	44	240
binkošti	63	240
Marijino vnebovzetje	60	240
vsi sveti	71	240
sveti večer	136	240
božič	230	240
Drugo:	5	240
Ne praznujem krščanskih praznikov	9	240
SKUPAJ		240

Slika 5: Krščanski prazniki, ki jih praznujejo anketirani

Največ anketiranih praznuje božič, kar 230 oseb (96 %). Ne praznuje ga le 10 anketiranih.

Skoraj enako število oseb – 224 (93 %) praznuje veliko noč.

Sveti večer (večer pred polnočnico) praznuje 136 oseb (57 %).

Cvetno nedeljo praznuje skoraj polovica anketiranih – 111 oseb (46 %).

Vse svete praznuje 71 oseb (30 %).

63 oseb (26 %) praznuje binkošti, 60 oseb (25 %) pa Marijino vnebovzetje.

45 oseb (19 %) praznuje Svete tri kralje, 44 oseb (18 %) praznuje veliki teden, pepelnico pa 37 oseb (15 %).

Le 9 oseb (4 %) ne praznuje krščanskih praznikov.

5 oseb (2 %) je označilo drug odgovor.

Anketirani so navedli tudi druge krščanske praznike, ki jih praznujejo. Odgovori so razvidni iz preglednice v nadaljevanju.

Preglednica 3.7: Drugi krščanski prazniki, ki jih praznujejo anketiranci

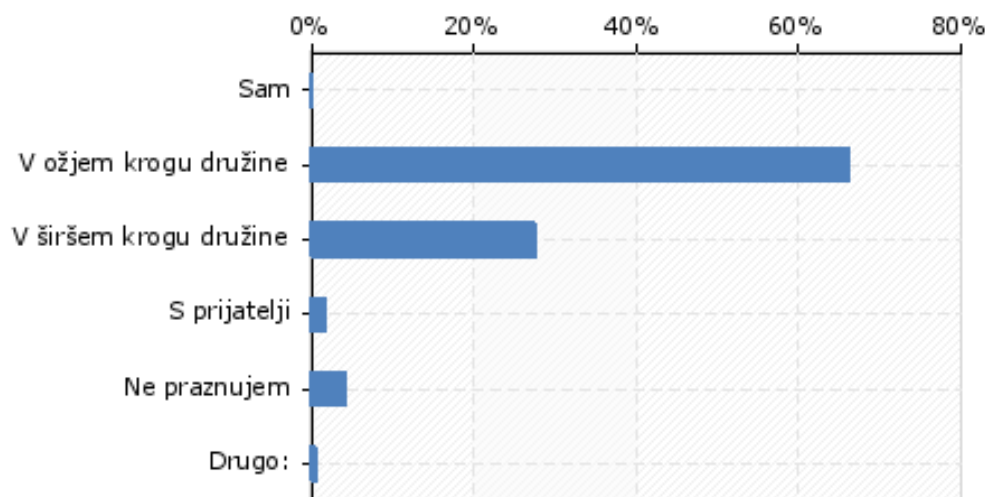
Odgovori	Frekvenca	Odstotek
velikonočni ponedeljek, štefanovo	1	0 %
svečnica, mali šmaren ...	1	0 %
god, svečnica	1	0 %
spominska slovesnost	1	0 %
Miklavž	1	0 %
Skupaj	5	2 %

Na vprašanje je odgovorilo 5 anketiranih. Vsak izmed njih je naštel praznike, ki niso bili zajeti v ponujenih odgovorih na predhodno vprašanje. Anketirani so navedli, da praznujejo velikonočni ponedeljek, štefanovo, svečnico, mali šmaren, god, spominsko slovesnost, miklavževanje.

Anketirani so odgovarjali tudi na vprašanje, s kom praznujejo. Odgovori so zapisani v naslednji preglednici in sliki.

Preglednica 3.8: S kom praznujejo anketiranci

Odgovori	Frekvenca	Odstotek
Sam	0	0 %
V ožjem krogu družine	159	66 %
V širšem krogu družine	66	27 %
S prijatelji	4	2 %
Ne praznujem	10	4 %
Drugo	1	0 %
Skupaj	240	100 %

Slika 6: S kom praznujejo anketiranci

159 oseb oz. 66 % vseh anketiranih praznuje v ožjem krogu družine. 66 oseb oz. 27 % jih praznuje v širšem krogu družine. S prijatelji praznujejo štiri osebe oz. 2 % anketiranih. Nihče ne praznuje sam. 10 oseb oz. 4 % jih ne praznuje. 1 oseba je vpisala odgovor »drugo«.

V preglednici prikazujeva odgovor, ki je bil v predhodnem vprašanju (S kom praznujem) zaveden pod »drugo«

Preglednica 3.9: S kom praznujem - drugo

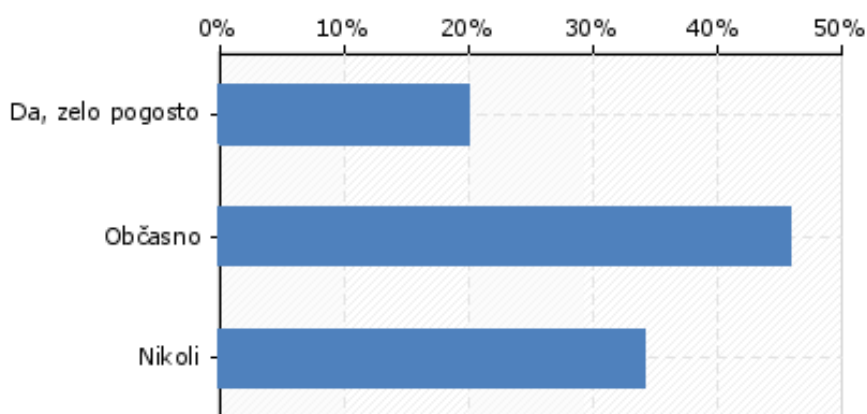
Odgovori
v ožjem krogu, za večje praznike pridejo še sorodniki

Ena oseba je zapisala, da se pri praznovanju večjih praznikov pridružijo še sorodniki, drugače pa družina praznuje v ožjem krogu.

Anketirani so odgovarjali na vprašanje, ali praznujejo v okviru verske skupnosti. Odgovore smo prikazali s sliko in preglednico.

Preglednica 3.10: Praznovanje v okviru verske skupnosti

Ali praznuješ tudi v okviru verskih skupnosti (se udeležiš tudi obredov)?		
Odgovori	Frekvenca	Odstotek
Da, zelo pogosto	48	20 %
Občasno	110	46 %
Nikoli	82	34 %
Skupaj	240	100 %

Slika 7: Praznovanje v okviru verske skupnosti

Največ, kar 110, oseb občasno praznuje v okviru verskih skupnosti, kar predstavlja skoraj polovico anketiranih (46 %).

82 oseb (34 %) nikoli ne praznuje v okviru verske skupnosti.

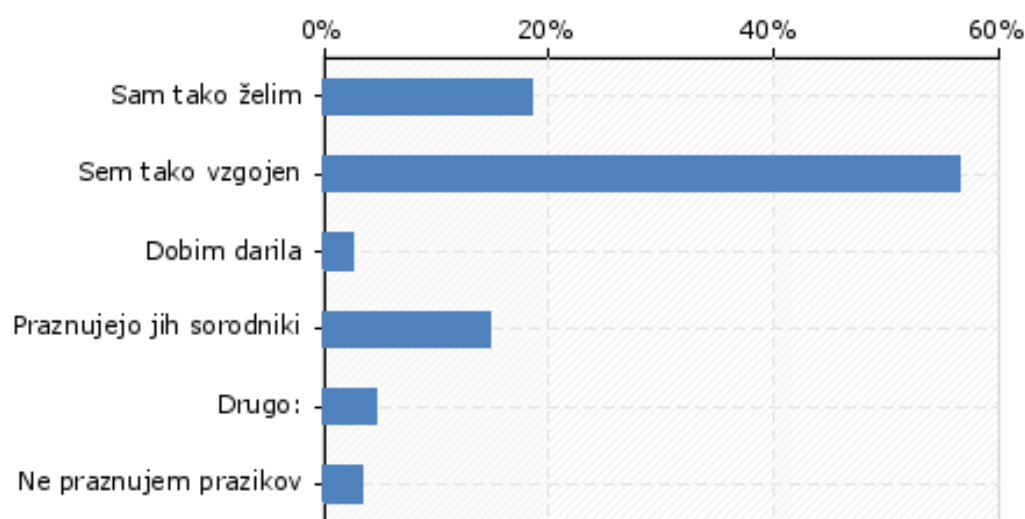
48 oseb (20 %) pa zelo pogosto praznujejo v okviru verske skupnosti.

3.4 Zakaj praznujem krščanske praznike

Zanimalo naju je, zakaj anketirani sploh praznujejo krščanske praznike. Odgovori so prikazani v nadaljevanju.

Preglednica 3.11: Zakaj praznujejo praznike

Zakaj praznuješ te praznike?		
Odgovori	Frekvenca	Odstotek
Sam tako želim.	44	18 %
Sem tako vzgojen.	135	56 %
Dobim darila.	6	2 %
Praznujejo jih sorodniki.	35	15 %
Drugo.	11	5 %
Ne praznujem praznikov.	8	3 %
Skupaj	239	99 %

Slika 8: Zakaj praznujejo praznike

Več kot polovica anketiranih (135 oseb oz. 56 %) praznuje praznike, ker je tako vzgojena. 44 oseb oz. 18 % praznuje praznike, ker sami tako želijo. 35 oseb oz. 15 % praznuje praznike s sorodniki. Šest oseb (2 %) praznuje praznike, ker dobijo darila. 11 oseb (5 %) je označilo odgovor »drugo«. Osem oseb oz. 3 % anketiranih ne praznuje praznikov. Kar nekaj posameznikov je v anketi pod »drugo« podalo dodaten odgovor. Prikazani so v nadaljevanju.

Preglednica 3.12: Zakaj praznujem praznike – drugo

Drugo:		
Odgovori	Frekvenca	Odstotek
Povezava z družino.	1	0%
Tako sem vzgojena, ampak je to tudi moja želja.	1	0%
Ne praznujemo prav, vendar so to že zelo skomercializirani prazniki, da že sploh niso več tako verskega pomena.	1	0%
Ker imamo kakšno navado.	1	0%
Ker moram, haha.	1	0%
Prisilijo me.	1	0%
V našem primeru gre bolj za tradicionalno obedovanje in obdarovanje za božič in veliko noč. V našem praznovanju ni nič verskega.	1	0%
Pomeni mi druženje z ožjo in s širšo družino.	1	0%
Ker jih praznujemo v krogu ožje družine.	1	0%
Sem tako vzgojena in želim tako.	1	0%
Skupaj	10	4%

10 oseb oz. 4 % anketiranih je podalo ta odgovor. Navedli so trditve, vezane na družino, vzgojo, pričakovanja sorodnikov. Dva anketirana sta pojasnila, da so praznovanja skomercializirana in nimajo več verskega pomena.

Glede na relativno veliko število praznikov, ki jih praznujemo na Slovenskem, sva anketirane vprašala, da zapišejo, kateri je zanje najlepši praznik. Odgovori so prikazani v nadaljevanju.

Preglednica 3.13: Najlepši praznik na Slovenskem

Kateri je zate najlepši praznik, ki ga praznujemo na Slovenskem? Zakaj?		
Odgovori	Frekvenca	Odstotek
Božič, ker se zbere družina.	1	0%
Prešernov dan/dan reformacije, ker vsaj praznujemo ljudi, ki so dejansko živeli in pustili pečat zgodovini.	1	0%
Božič, zaradi svoje čarobnosti.	1	0%
Božič, zaradi posebnega vzdušja	1	0%
Dan kulture.	1	0%
1. januar, saj je največji delež ljudi takrat srečen in optimističen.	1	0%
Božič. Takrat se zbere vsa družina ob večerji, krasimo božično drevo in jaslice in udeležimo se polnočnice, na kateri tudi sodelujem.	1	0%
Novo leto.	1	0%
Božič, ker se takrat zbere vsa družina in vlada prijetno umirjeno vzdušje.	1	0%
Božič, ker se vsa družina zbere na skupni večerji.	1	0%
Božič, ker so lučke, sneg, familija se zbere, gremo k maši.	1	0%
Kristusovo vstajenje od mrtvih.	1	0%
Velika noč. Všeč mi je tradicija barvanja pirhov in hrana.	1	0%
Božič, saj mi je všeč vzdušje.	1	0%
Božič, zaradi samega vzdušja in povezanosti v družini.	1	0%
Božič, ker je veliko lučk.	1	0%
Božič, nekaj me privlači zaradi samega vzdušja.	1	0%
Božič, ker se obdarujemo.	1	0%
Dan dela. Zato, ker se takrat začne sončno vreme in že lahko praznujemo zunaj.	1	0%
/	4	2%

Velika noč, ker je družina skupaj.	1	0%
Božič: hrana, darila, povezanost, počitnice	1	0%
Božič	1	0%
Božič, ker mi je všeč vzdušje v tem času	1	0%
Božič, darila.	1	0%
Božični večer (ker je najbolj magičen)	1	0%
Dan mrtvih :d	1	0%
Božič, druženje družine.	1	0%
Božič nekaj posebnega, čarobnega. Smo z ljudmi, ki jih imamo radi.	1	0%
Skupaj	236	98%

Največ anketiranih je odgovorilo, da je zanje najlepši praznik božič – 19 oseb. Všeč jim je, ker se družina zbere, radi imajo čarobno vzdušje, skupno večerjo, obdarovanje, veliko je lučk ...

Trem anketiranim je najlepši praznik velika noč.

Dvema anketirancema je najlepši praznik novo leto.

Dva anketiranca sta odgovorila, da sta zanj najlepša praznika Prešernov dan – dan kulture. Eden je dodal še dan reformacije, ker praznujemo ljudi, ki so dejansko živeli in pustili pečat na zgodovini.

Enemu anketirancu je najlepše praznovanje dneva dela, ker se takrat že začne sončno vreme in že lahko praznujemo zunaj.

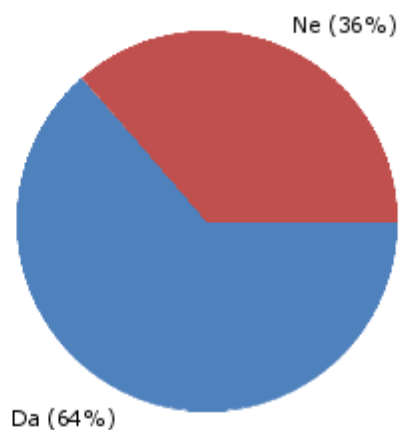
En anketiranec je odgovoril, da je zanj najlepši praznik dan mrtvih.

3.5 Komercializacija praznikov

Za potrebe raziskovalne naloge sva anketirane vprašala, ali menijo, da so prazniki skomercializirani ali ne. Njihove odgovore smo prikazali v preglednici in s sliko.

Preglednica 3.14: Mnenje anketiranih o komercializaciji praznikov

Se ti zdi, da so dandanes krščanski prazniki preveč skomercializirani?		
Odgovori	Frekvenca	Odstotek
Da	150	62 %
Ne	86	36 %
Skupaj	236	98 %

Slika 9: Mnenje anketiranih o komercializaciji praznikov

150 anketiranih oz. 62 % meni, da so dandanes krščanski prazniki preveč skomercializirani. Nasprotno jih meni 86 oseb oz. 36 % vseh anketiranih.

Preglednica 3.15: Pojasnilo anketirancev o tem, da prazniki niso skomercializirani

Odgovori	Frekvenca	Odstotek
Vsak dela po svoje.	1	0%
Ker mediji ne pišejo in govorijo veliko o tem.	1	0%
Ni nič pretiranega	1	0%
Ker sta med množico krščanskih praznikov skomercializirana le velika noč in božič.	1	0%
Zdi se mi, da niso.	1	0%
Mislim, da komercializacija nima večjega vpliva.	1	0%
Ne vem.	6	2%
Ne zdijo se mi	1	0%
Ker sem verna in tega ne občutim.	1	0%
Ne zaznavam jih v širših medijih.	1	0%
Niso preveč komercializirani, temveč preveč krščanski. Torej ustvarjeni na neresnicah.	1	0%
Ne vem točno.	1	0%
Ker osebno nisem verna, so sicer precej bolj skomercializirani, a me ne moti, saj jih ne vidim kot verske praznike, ampak druženje z družino.	1	0%
Ne spoznam se preveč na krščanske praznike in ne vem, kakšen je njihov primaren namen.	1	0%
Saj niso pod prisilo.	1	0%
	1	0%
Tako se mi zdi.	1	0%
Ker o verskih praznikih komaj kaj slišimo.	1	0%
.	2	1%
/	7	3%
Nisem pozorna na oglase.	1	0%
Ne oglašujejo jih preveč na TV oz .povejo za vse praznike, tudi tiste iz drugih ver, tako da ne delamo prevelikih razlik; sicer pa vsak preživi praznike, mediji ne vsiljujejo kakšnega obnašanja	1	0%
Ker niso.	1	0%
Saj je smisel vseeno znan	1	0%
Kajti marsikdo nanje pozablja.	1	0%
Ker še komercialnosti teh nisem videl	1	0%
Namen ostaja isti, le prodaja se drugače zaradi ekonomije	1	0%

Logično je, da bodo reklamirali tisto, kar ljudje kupujejo. Povpraševanje-ponudba.	1	0%
Ne vem.	1	0%
So takšni, kakršni pač so.	1	0%
Skupaj	80	33 %

80 (33 %) anketiranih je razložilo, zakaj se jim krščanski prazniki ne zdijo skomercializirani. Odgovore na to vprašanje sva strnila v štiri različne skupine.

Največ anketiranih je **podalo splošen odgovor:**

- ne vem,
- vsak dela po svoje,
- ni nič pretiranega,
- se mi zdi da niso skomercializirani,
- mislim, da komercializacija nima večjega vpliva,
- ne zdijo se mi,
- ne vem točno,
- saj niso pod prisilo,
- tako se mi zdi,
- ker o verskih praznikih komaj kaj slišimo,
- ker niso,
- saj je smisel vseeno znan,
- kajti marsikdo nanje pozablja,
- ker še komercialnosti teh nisem videl,
- so takšni, kakršni pač so.

Odgovore, vezane na vero oz. verovanje, je podalo pet anketiranih:

- ker sta med množico krščanskih praznikov skomercializirana le velika noč in božič,
- ker sem verna in tega ne občutim,
- niso preveč komercializirani, temveč preveč krščanski - torej ustvarjeni na neresnicah,
- ker osebno nisem verna, so sicer precej bolj komercializirani, a me ne moti, saj jih ne vidim kot verske praznike ampak druženje z družino,
- ne spoznam se preveč na krščanske praznike in ne vem kakšen je njihov primaren namen.

Štirje anketirani so odgovorili v povezavi z mediji:

- ker mediji ne pišejo in govorijo veliko o tem,
- ne zaznavam jih v širših medijih,
- nisem pozorna na oglase,
- ne oglašujejo jih preveč na tv, oz. povejo za vse praznike, tudi tiste iz drugih ver, tako da ne delamo prevelikih razlik, sicer pa vsak preživi praznike, mediji ne vsiljujejo kakšnega obnašanja

Trije anketirani so odgovorili v povezavi s kupovanjem oz. potrošnjo:

- ni nič pretiranega
- namen ostaja isti, le prodaja se drugače zaradi ekonomije
- logično je, da bodo reklamirali tisto, kar ljudje kupujejo; povpraševanje - ponudba.

Preglednica 3.16: Pojasnilo anketirancev o tem, da so prazniki skomercializirani

Božič in ostali večji prazniki se praznujejo samo še zaradi medijev.	1	0%
Ker ljudje preveč dajejo na darila.	1	0%
Večji pomen je na darilih kot pa na dejanskem prazniku.	1	0%
Ni več toliko pristnega.	1	0%
Ker je vse komercializirano.	1	0%
Ukvarjanje z videzom, ustreznim obnašanjem ob določenem prazniku se pozablja na globino teh dogodkov.	1	0%
Prevelik vpliv na božič ima Božiček, ki se ne tice krščanstva.	1	0%
A ste »bli« kdaj v trgovini okol božica ?!	1	0%
Ker jih oglašujejo po nepotrebem.	1	0%
Ker začnejo z okraševanjem dva meseca prej, ko je praznik tu, ni pravega vzdušja.	1	0%
Ker so vključeni v vse oglase oz. trgovske ponudbe ob praznikih	1	0%
Ker se jih ne praznuje več, ker sam tako želiš, ker veruješ v to, ampak bolj zaradi mnenja družbe.	1	0%
Ker premalo mladine hodi k mašam.	1	0%
Ne vem.	1	0%
Ker preveč oglašujejo te praznike. Zdaj se	1	0%

skoraj za vsak praznik pričakujejo darila, kar pa verjetno ni bil prvotni namen.		
Zaradi kapitalizma.	1	0%
Skupaj	145	60%

145 anketiranih oz. 60 % meni, da so dandanes krščanski prazniki preveč komercializirani. Svoje mnenje so razložili z odgovori, ki smo jih združili v 5 različnih skupin.

Največ anketiranih je podalo splošno izjavo:

- ne vem,
- ni več toliko pristnega,
- ker je vse komercializirano,
- ker se jih ne praznuje več, ker sam tako želiš, ker veruješ v to, ampak bolj zaradi mnenja družbe,
- zaradi kapitalizma.

Vežano na določene praznike oz. verovanje je odgovorilo pet anketiranih:

- božič ne pomeni več Jezusovega rojstva, temveč Božičkov čas,
- »folk ne ve sploh, zaka se praznuje«,
- ukvarjanje z videzom, ustreznim obnašanjem, ob določenem prazniku se pozablja na globino teh dogodkov,
- ker premalo mladine hodi k mašam.

Štirje anketirani so odgovorili v zvezi z mediji:

- ker je veliko obredov na TV;
- božič in ostali večji prazniki se praznujejo samo še zaradi medijev;
- ker jih oglašujejo po nepotrebem;
- ker začnejo z okraševanjem dva meseca prej, in ko je praznik tu ni pravega vzdušja;
- ker so vključeni v vse oglase oz. trgovske praznične ponudbe.

Največ – kar devet anketiranih – je odgovorilo v povezavi z darili, s kupovanjem oz. potrošnjo:

- ob božiču marsikdo ne pomisli na razlog praznovanja, ampak vsi mislijo samo na darila. Meni osebno darila ne pomenijo veliko. Veliko več mi pomenijo trenutki z družin;

- preprosto se mi zdi, da iz njih skušajo iztržiti čim več;
- ker včasih ni bilo daril, kakršna poznamo danes;
- ker že novembra oglašujejo reklame o božičnih popustih;
- Božiček je del kampanje Coca-Cole;
- preveč reklam o vseh stvareh, ki se bodo prodajale, in to že mesec ali dva pred praznikom, kar pokvari vso praznično vzdušje;
- ker ljudje preveč dajejo na darila;
- večji pomen je na darilih kot pa na dejanskem prazniku;
- ker preveč oglašujejo te praznike; zdaj se skoraj za vsak praznik pričakujejo darila, kar pa verjetno ni bil prvotni namen.

Več anketiranih je posebej izpostavilo božič kot preveč skomercializiran praznik, ker:

- se v vseh trgovinah prodajajo najrazličnejši božični izdelki, ki so popolnoma nepotrebni;
- prevelik vpliv na božič ima Božiček, ki sploh ni povezan s krščanstvom.

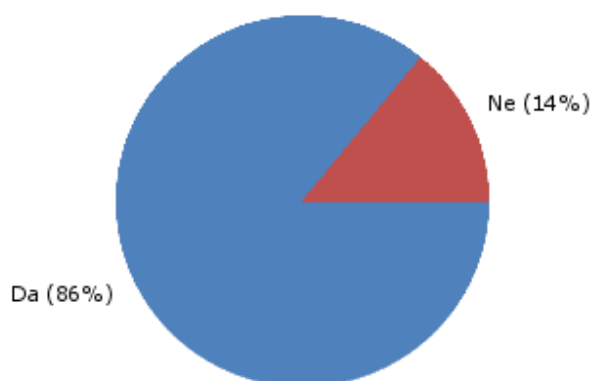
Eden od anketiranih je izjavil, da ne pozna besede skomercializiranost.

3.6 Pomembnost praznikov

Anketirani so odgovorili na vprašanje, ali se jim zdi praznovanje praznikov pomembno. Odgovore prikazujeva v nadaljevanju.

Preglednica 3.17: Pomembnost obeleževanja praznikov

Se ti zdi praznovanje praznikov pomembno?		
Odgovori	Frekvenca	Odstotek
1 (Da)	202	84%
2 (Ne)	33	14%
Skupaj	235	98%

Slika 10: Pomembnost praznikov

202 osebam oz. 84 % vseh anketiranih se zdi praznovanje praznikov pomembno. Le 33 osebam oz. 14 % se praznovanje ne zdi pomembno.

Pri naslednjem vprašanju so anketirani izpostavili več razlogov, zakaj se jim praznovanje ne zdi pomembno. Odgovore sva povzeala v naslednje skupine:

Podali so odgovore, ki so **povezani z verovanjem**:

- ljudje se morajo zavedati, da je vera stvar preteklosti;
- ne praznujem katoliških praznikov, ker so poganskega izvora;
- ker so izgubili prvotni namen;
- ker je dandanes izgubljen pravi pomen praznikov;
- ker nisem veren.

Nekaj anketiranih meni, da je odločitev za praznovanje praznikov **odvisna od posameznika**:

- za neverujoče se mi ne zdi pomembno; za verujoče pa;
- praznuje jih naj tisti, ki jih spoštuje, in tisti, ki to delajo dostojno;
- ker je to odločitev posameznika;
- če tako želiš lahko praznuješ, če pa ne ti ni treba;
- vseeno mi je, naj praznuje, kdor hoče.

Splošni odgovori so bili naslednji:

- pomembni so ljudje, ne prazniki;
- ker nimajo velikega pomena vsaj zame;

- materializem;
- ne vem;
- ker bi morali biti ljudje bolj individualistični in se zavedati lastnega jaza ter zmanjšati pomen države, vere in drugih nadčloveških tvorb;
- nepotrebni so: veliko raje čas namenim v koristnim stvarjem, za pomoč drugim, kot pa to, da zapravljam denar po trgovinah;
- ker niso relativni;
- z njimi ne dosežeš nič, so samo stare tradicije, ki bi jih že morali opustiti;
- ker tega ne potrebujemo;
- saj ni pomembno;
- osebno se mi zdi ne pomembno
- ne predstavljajo ničesar pomembnega

Eden anketiranec je izjavil, da so prazniki čas, ki ga preživimo s tistimi, ki so nam blizu, pa si med letom premalokrat vzamemo čas zanje, saj nam tega ne dopušča vsakdanji hiter tempo.

202 osebam (84 %) se zdi praznovanje praznikov pomembno. Odgovore smo strnili v več skupin

Odgovori, vezani na družino, tradicijo, vrednote:

- ker tako ohranjamo tradicijo;
- ker se zbere vsa družina;
- ker tako obeležili nekaj, kar je nam pomembno in s tem pokažemo, da nam je mar;
- gre za ohranjanje tradicije in odlično priložnost za skupna družinska srečanja in druženje;
- tako ohranjamo tradicijo, kulturo;
- ker se zbira družina;
- zaradi tradicije;
- ker se povežeš z družino;
- ker ohranjajo našo kulturo;
- da se dejansko spomniš na pomembnost družine, krščanskih vrednot; te je treba proslaviti, saj je to nekaj pozitivnega;
- ker nas zbližujejo;
- se družimo z bližnjimi;

- ker potrjujejo o stvareh ki so se zgodile v preteklosti;
- ker pripadamo neki skupnosti in se mi to zdi prav;
- ker se družina poveže;
- ker se tako družina med seboj poveže;
- ker se zbere vsa družina;
- lepo je imeti se kaj časa za družino ...
- družina se zbere, nekako vlije optimizem in upanje za naprej.

Odgovori, vezani na vero/duhovnost:

- ker so del našega življenja; e si veren ima velik pomen, ker verjameš v tisto, kar obstaja.
- ker s tem ohranjamo praznike;
- prazniki se skozi leto vrstijo v skladu za zaporedjem dogodkov v zgodovini krščanstva in se vsako leto ponavljajo, da se imamo vedno znova možnost ustaviti ob tem dogodku, ki ga bomo vsakič drugače razumeli. Hkrati so prazniki priložnost za preživljanje časa z družino ali tudi prijatelji;
- ker si napolnimo duhovne moči.

Odgovori, ki poudarjajo pomembnost praznikov in njihov psihološki učinek:

- ker je pomembno;
- ker je posebno in imamo prost dan;
- ker se tako ohranjajo stiki;
- ker so pomembni;
- ljudje so srečni ipd.;
- pomembno je, da se na nek način spomnimo pomembnih dogodkov in ljudi v zgodovini, treba bi bilo samo bogove zamenjati z ljudmi, ki so dejansko živeli. 25. december je npr. rojstni dan Isaaca Newtona, ne bi bilo bolj primerno, da počastimo njegovo, za človeški napredek izjemno pomembno življenje, kot pa, da častimo lik iz starodobnih puščavskih pravljic?

4 RAZPRAVA OZ. VREDNOTENJE HIPOTEZ

Za potrebe raziskovalne naloge sva si zastavila štiri hipoteze. V nadaljevanju predstavljava razloge za njihovo vrednotenje.

4.1 Dijaki GCC praznujejo vsaj dva krščanska praznika.

Z anketo sva ugotovila, da:

- jih največ praznuje božič, kar 230 oseb (96 %), božiča ne praznuje le 10 anketiranih,
- skoraj enako število oseb – 224 (93 %) praznuje veliko noč,
- sveti večer (večer pred polnočnico) praznuje 136 oseb (57 %),
- cvetno nedeljo praznuje skoraj polovica anketiranih – 111 oseb (46 %),
- vse svete praznuje 71 oseb (30 %),
- 63 oseb (26 %) praznuje binkošti,
- 60 oseb (25 %) praznuje Marijino vnebovzetje,
- 45 oseb (19 %) praznuje svete tri kralje,
- 44 oseb (18 %) praznuje veliki teden,
- 37 oseb (15 %) praznuje pepelnico.

Le 9 anketiranih oseb (4 %) ne praznuje krščanskih praznikov. 5 oseb (2 %) je označilo drug odgovor.

Glede na podane odgovore ugotavljamo, da anketirani dijaki v veliki večini praznujejo vsaj dva krščanska praznika. Hipotezo »Dijaki GCC praznujejo vsaj dva krščanska praznika« lahko tako **potrdimo**.

4.2 Dijaki GCC večinoma praznujejo krščanske praznike v krogu svoje družine.

Anketa je pokazala, da:

- 159 oseb oz. kar 66 % vseh anketiranih praznuje v ožjem krogu družine,
- 66 oseb oz. 27 % praznuje v širšem krogu družine,
- s prijatelji praznujejo štiri osebe oz. 2 % anketiranih,
- nihče ne praznuje sam.

10 oseb oz. 4 % jih ne praznuje.

Glede na podane odgovore ugotavljamo, da lahko hipotezo »*Dijaki GCC večinoma praznujejo krščanske praznike v krogu svoje družine*« **potrdimo**.

4.3 Dijakom se praznovanje krščanskih praznikov zdi pomembno.

Anketa je pokazala, da se 202 osebam oz. 84 % vseh anketiranih zdi praznovanje praznikov pomembno. Le 33 osebam oz. 14 % se praznovanje ne zdi pomembno. Pri tem so anketirani izpostavili več razlogov, zakaj se jim praznovanje zdi oz. zakaj se jim ne zdi pomembno.

Glede na podane odgovore ugotavljamo, da se anketiranim dijakom v veliki večini zdi praznovanje praznikov pomembno. Hipotezo »*Dijakom se praznovanje krščanskih praznikov zdi pomembno*« lahko **potrdimo**.

4.4 Tudi dijaki, ki niso vzgojeni v krščanski veri, praznujejo vsaj dva krščanska praznika.

Na vprašanje »*Katere krščanske praznike praznujete?*« je 9 oseb (4 %) odgovorilo, da ne praznuje krščanskih praznikov. Iz odgovorov ni bilo mogoče ugotoviti, ali so to dijaki, vzgojeni v krščanski veri oz. ali gre za dijake, ki niso bili vzgojeni v krščanski veri. Iz tega razloga hipoteze »*Tudi dijaki, ki niso bili vzgojeni v krščanski veri, praznujejo vsaj dva krščanska praznika*« **ne moremo ne ovreči in ne potrditi**.

5 ZAKLJUČEK

V prvem poglavju sva predstavila namen in cilje seminarske naloge ter zapisala hipoteze.

V teoretičnem delu sva zapisala osnovne ugotovitve, povezane s prazniki, njihovo zgodovino, načini praznovanj. Zelo na kratko smo opisali krščanske praznike na Slovenskem. Na kratko sva tudi predstavila načine praznovanja božiča v nekaterih drugih državah. Posebej sva se dotaknila komercializacije krščanskih praznikov ter obdarovanj za posamezne praznike.

V empiričnem delu sva analizirala podatke, dobljene z anketiranjem. Analizirane podatke sva uporabila v zaključnem poglavju, ko sva preverjala zastavljene hipoteze. Pri tem sva hipotezo:

- »Dijaki GCC praznujejo vsaj dva krščanska praznika« delno potrdila,
- »Dijaki GCC večinoma praznujejo krščanske praznike v krogu svoje družine« potrdila,
- »Dijakom se praznovanje krščanskih praznikov zdi pomembno« delno potrdila.

Hipoteze »Tudi dijaki, ki niso bili vzgojeni v krščanski veri, praznujejo vsaj dva krščanska praznik,« nisva ne ovrgla in ne potrdila.

Ugotovila sva, da se je veliko izmed anketirancev opredelilo za kristjane, čeprav se verskih obredov redko udeležujejo. V ospredje tako prihaja individualiziran odnos do religij in religijskih praks, kar je značilen pojav postmodernih družb. Tako ne moremo govoriti o zmanjševanju pomena religije nasploh, temveč zgolj o zmanjšanju religijskih praks znotraj religijskih institucij.

Najina raziskava je tudi pokazala, da so krščanski prazniki še vedno dojeti predvsem kot družinski prazniki, ker omogočajo druženje, predvsem znotraj ožje družine. Pravtako se dijaki naše šole zavedajo komercializacije praznikov. Prazniki postajajo vse bolj usmerjeni k potrošništvu, kjer v ospredje prihaja razvajanje, užitek in hedonizem.

Komercializacija temelji na spodbujanju človekovih želja po materialnih dobrinah, pri čemer glavno vlogo igra izredno prefinjen in razširjen potrošniški sistem. Ta gigantski sistem

(proizvodna in trgovska podjetja, mediji, nekatere izobraževalne in celo zdravstvene ustanove), vzpodbuja ljudi, da trošijo daleč preko svojih osnovnih potreb (Kralj, 2007: 28).

Temu se niso mogli izogniti niti krščanski prazniki, na kar sva opozorila tudi v najini nalogi. Z njo sva želela spodbuditi tudi k razmisleku o resničnem namenu praznovanj oz. čemu so prazniki dejansko namenjeni.

Meniva, da bodo naši podatki koristni vsem, ki jih zanima odnos dijakov do krščanskih praznikov, praznovanj in komercializacije.

6 LITERATURA IN VIRI

1. Kralj, Rok: Pravična delitev dobrin. Kamnik: samozaložba, 2007.
2. Ovsec, Damjan J.. Velika knjiga o praznikih: praznovanja na Slovenskem in po svetu. Ljubljana: Domus, 1992.
3. Santino, Jack: Commercialism, capitalism and celebration. *Traditiones*, 34/2 (2005). 43–53.
4. Praznik. [online]. 2017. Wikipedija [Citirano 20. feb. 2017]. Dostopno na strani: <https://sl.wikipedia.org/wiki/Praznik>
5. Prazniki v katoliški cerkvi. [online]. 2017. Župnija Dvorjane. [Citirano 25. feb. 2017]. Dostopno na strani: <http://zupnija-dvorjane.si/index.php/duhovno/21-prazniki-v-katoliski-cerkvi.html>
6. Kako božič praznujejo drugod po svetu. [online]. 2017. Citymagazine.si. [Citirano 25. feb. 2017]. Dostopno na strani: <http://citymagazine.si/clanek/kako-bozic-praznujejo-drugod-po-svetu/>
7. Histerija decembrskih praznikov. [online]. 2017. Siol.net. [Citirano 28. feb. 2017]. Dostopno na strani: <http://siol.net/novice/slovenija/histerija-decembrskih-praznikov-268778>
8. Zakaj je obdarovanje pomembnejše kot prejemanje. [online]. 2017. Sensa.si. [Citirano 2. mar. 2017]. Dostopno na strani: <https://www.sensa.si/osebna-rast/zakaj-je-obdarovanje-pomembnejse-kot-prejemanje/>
9. Kateri tip vprašanja je najboljši v anketnem vprašalniku? Statistika.si. [Citirano 2. mar. 2017]. Dostopno na strani: <http://www.statistika.si/nasveti/vprasalnik-tipi-vprasanj/>

7 PRILOGA

Anketni vprašalnik

Spol:

- Moški
- Ženski

Letnik

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.

Kateri veroizpovedi pripadaš?

- Krščanstvo
- Judovstvo
- Islam
- Hinduizem
- Budizem
- Drugo:
- Nisem veren/verna

Ali praznujete oziroma obeležujete krščanske praznike na kakršenkoli način (barvanje pirhov, velikonočni zajtrk, božična večerja ...)?

- Da
- Ne

Kateri so ti prazniki?

Možnih je več odgovorov

- sveti trije kralji
- pepelnica
- cvetna nedelja
- velika noč
- veliki teden
- binkošti
- Marijino vnebovzetje
- vsi sveti
- sveti večer
- božič
- Drugo:
- Ne praznujem krščanskih praznikov.

S kom navadno praznuješ?

- Sam
- V ožjem krogu družine

- V širšem krogu družine
- S prijatelji
- Ne praznujem
- Drugo:

Ali praznuješ tudi v okviru verskih skupnosti (se udeležiš tudi obredov)?

- Da, zelo pogosto
- Občasno
- Nikoli

Zakaj praznuješ te praznike?

- Sam tako želim.
- Sem tako vzgojen.
- Dobim darila.
- Praznujejo jih sorodniki.
- Drugo.
- Ne praznujem praznikov.

Kateri je zate najlepši praznik, ki ga praznujemo na Slovenskem, in zakaj?

Se ti zdi, da so dandanes krščanski prazniki preveč komercializirani?

- Da
- Ne

Pojasni svoj odgovor.

Se ti zdi praznovanje praznikov pomembno?

- Da
- Ne

Pojasni.

IZJAVA*

Mentorica, Valerija Zorko, v skladu z 2. in 17. členom Pravilnika raziskovalne dejavnosti »Mladi za Celje« Mestne občine Celje, zagotavljam, da je v raziskovalni nalogi naslovom Prazniki in praznovanje v krščanstvu, katere avtorja sta Matjaž Korenak in Mia Zala Smrečnik:

- besedilo v tiskani in elektronski obliki istovetno,
- pri raziskovanju uporabljeno gradivo navedeno v seznamu uporabljene literature,
- da je za objavo fotografij v nalogi pridobljeno avtorjevo (-ičino) dovoljenje in je hranjeno v šolskem arhivu,
- da sme Osrednja knjižnica Celje objaviti raziskovalno nalogo v polnem besedilu na knjižničnih portalih z navedbo, da je raziskovalna naloga nastala v okviru projekta Mladi za Celje,
- da je raziskovalno nalogo dovoljeno uporabiti za izobraževalne in raziskovalne namene s povzemanjem misli, idej, konceptov oziroma besedil iz naloge ob upoštevanju avtorstva in korektnem citiranju,
- da smo seznanjeni z razpisni pogoji projekta Mladi za Celje

Celje, _____

žig šole

Podpis mentorja(-ice)

Podpis odgovorne osebe

*

POJASNILO

V skladu z 2. in 17. členom Pravilnika raziskovalne dejavnosti »Mladi za Celje« Mestne občine Celje je potrebno podpisano izjavo mentorja(-ice) in odgovorne osebe šole vključiti v izvod za knjižnico, dovoljenje za objavo avtorja(-ice) fotografskega gradiva, katerega ni avtor(-ica) raziskovalne naloge, pa hrani šola v svojem arhivu.